

Yükseköğrenim Öğrencilerinin Ormanlık ve Orman Ürünleri Programını Tercih Sebepleri ve Ormanlık Mesleğine Bakış Açılıarı Üzerine Bir Araştırma (Kürtün MYO Örneği)

Engin GÜVENDİ
Dr.Öğr. Üyesi., Gümüşhane
Üniversitesi, Türkiye
eguvendi28@gumushane.edu.tr

Nuray KAHYAOĞLU
Dr.Öğr. Üyesi., Gümüşhane
Üniversitesi, Türkiye
nkahyaoglu@gumushane.edu.tr

Murat Han ERTUĞRUL
Öğr. Gör., Gümüşhane
Üniversitesi, Türkiye
mertugrul@gumushane.edu.tr

Özet

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim, ortaöğretim düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı denetimindeki mesleki ve teknik liselerde ve önlisans düzeyinde ise Yükseköğretim Kurumu bünyesinde yer alan meslek yüksekokullarındaki (MYO) önlisans programlarıyla verilmektedir. Ormanlık bölümü içinde yer alan ormanlık ve orman ürünleri programları mesleki ve teknik eğitimin verildiği önlisans programları içerisinde yer almaktadır. Her yıl otuz (30) meslek yüksekokulunda ve bu okullarda mesleki ve teknik eğitim gören yaklaşık iki bin (2000) öğrenciyle tercih edilen bölümlerin başında gelmektedir. Bu çalışmada ormanlık alanında mesleki ve teknik eğitim veren ormanlık bölümü öğrencilerinin bölümü tercih sebepleri ve ormanlık mesleğine bakış açıları araştırılmıştır. Bu bağlamda Gümüşhane Üniversitesi bünyesindeki Kürtün Meslek Yüksekokulu' ndaki ormanlık bölümü ormanlık ve orman ürünleri programındaki örgün öğretim ve ikinci öğretimde eğitim gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri çalışma kapsamına alınmıştır. Anket tekniğinden yararlanılarak 102 adet anket formundan veriler elde edilmiştir. Öğrencilere bölümü neden tercih ettikleri, meslek hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları, bölümü kazanmadan ve kazandıktan sonraki meslek hakkındaki görüşleri, mezun olduktan sonraki hedefleri, ideal bir mesleğe sahip olup olmadıkları, mezun olduktan sonraki meslek ile ilgili beklentileri ve Orman Muhafaza Memuru alımı ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre; öğrencilerin bölümü tercih etmeden önceki, eğitime devam ederken ve ileride mesleğe yönelik beklentileri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kürtün MYO, ön lisans öğrencileri, program tercihi, ormanlık mesleğine bakış açısı

The reasons of preference of forestry and forestry products of higher education student

Abstract

In our country, vocational and technical education is provided by vocational and technical high schools under the supervision of the Ministry of National Education at secondary education level and at the associate degree programs of vocational higher schools within the Higher Education Institution (Vocational School). Forestry and forest products programs within the forestry department are included in associate degree programs in vocational and technical education. Each year, it is one of the most preferred departments with about two thousand (2000) students who study in thirty (30) vocational schools and vocational and technical education in these schools. In this study, the department of forestry students who give vocational and technical education in the field of forestry, the reasons of preference and the perspectives of the forestry profession were investigated. In this context, 1st and 2nd year students in the forestry and forestry program in the forestry department of the Kürtün Vocational School within Gümüşhane University are included in the study. Data were collected from 102 questionnaire forms using the survey technique. The students were asked questions about why they preferred the department, whether they had knowledge about the profession, the opinions about the profession after winning the department, their goals after graduation, whether they had an ideal profession, their expectations about the profession after graduation and the purchase of the Forest Protection Officer. According to the data obtained; students' expectations of the profession before the department, the education and the future will be put forward.

Keywords: Kürtün Vocational School, Associate degree students, program preference, forestry profession perspective

GİRİŞ

Türkiye’de önlisans düzeyinde mesleki ve teknik eğitim esas olarak meslek yüksekokullarında gerçekleştirilmektedir. Meslek yüksekokulu, yükseköğretimde önlisans olarak adlandırılmakta ve bu okullardan mezun öğrenciler kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda istihdam edebilmektedir (Türkoğlu vd. 2013:99). Ülkemizde bin (1000)’e yakın meslek yüksekokulu olmasına rağmen bu okulların bir bölümü farklı nedenlerden dolayı aktif durumdan pasif duruma geçmiştir. Aktif durumdaki meslek yüksekokulu bünyesinde; teknik programlar, iktisadi ve idari programlar, sağlık programları ve denizcilik programları adı altında eğitim-öğretim yapılmaktadır (Şencan, 2008:34; Ceylan ve Erbir, 2015:2; Büyüksakallı vd. 2017:462).

Ülkemiz gün geçtikçe gelişmekte ve büyümekte olan bir ülke sınıfında olduğundan kamu ve özel sektörde kaliteli teknik personele ihtiyaç duymaktadır. Son yıllarda daha çok önem kazanan teknik personeller için meslek yüksekokulları (MYO) sayısı artmış ve bu ihtiyacı karşılamaya yönelik yeni okulların açılması devam etmiştir. Yapılacak olan doğru bir bilgilendirme yardımıyla ülkemizdeki genç nüfus, sektörün ihtiyaç duyduğu meslek alanları dikkate alınarak yönlendirilebilir ve eğitim altyapısı yeterli, sektör iş birliği ile birlikte öğrencilere uygulamalı eğitim olanağı sunan mesleki ve teknik eğitimin verildiği okullarda eğitimle ülkemize nitelikli işgücü olarak kazandırılabilir (Danış, 2015:1; Büyüksakallı vd., 2017:462).

Teknolojik gelişmelerden zamanla olumlu yönde etkilenen ormancılık sektörü bu sayede çalışma alanını genişletmiş ve çeşitlenmiştir. Bu nedenle sektörde görevlendirilecek donanımlı personelin yetiştirilmesi gerekmiştir. Bu gereksinim doğrultusunda Orman Genel Müdürlüğü (OGM) bilgi ve yetenek bakımından büyük farklılıklar gösteren hizmetlerin yürütülmesinde gruplaşmaya ve ihtisaslaşmaya gitmiştir (Fırat vd., 1972:34; Gülen ve Özdoğan, 1972:2). Orman teşkilatı taşradaki işleri yürütmek için dünyadaki gelişmeleri de yakından takip ederek nitelikli teknik eleman istihdamına başlamıştır. Son yıllarda üniversite sınavı neticesinde en çok tercih edilen programların başında ormancılık ve orman ürünleri programı gelmektedir. Orman muhafaza memurları; orman teşkilatının farklı birimlerinde çalışan ve ormanların bakımı, korunması ve sürdürülebilirliğinin temininden sorumlu orman mühendislerine yardımcı olan teknik elemandır (Alkan, 2013:5). Geçmişten günümüze farklı kurumların yetiştirdiği orman muhafaza memurlarını 2000’li yıllardan günümüze kadar MYO’ları yetiştirmektedir.

Üniversitelerde bulunan birçok lisans bölümünün öğrenci kontenjan eksikliği ve kapanma tehlikesi bulunurken ormancılık programı öğrenci kontenjanları ise neredeyse tamamen dolmaktadır. Bugün bazı orman fakültelerinin çeşitli nedenlerden dolayı tercih edilmemesi ve kapanma tehlikesiyle karşı karşıya gelmesi göz önüne alındığında meslek yüksekokulları ormancılık bölümlerinin öğrenciler tarafından tercih edilmesi bu çalışmaya ilham kaynağı oluşturmuştur. Bu çalışmada, ormancılık sektörü ara elemanların demografik özellikleri, mesleği tercih nedenleri ve mezun olduktan sonra yapacakları meslek hakkındaki düşünceleri araştırılmaya çalışılmıştır.

MATERYAL METOT

Bu araştırma Gümüşhane Üniversitesi Kürtün Meslek Yüksekokulu ormancılık ve orman ürünleri programlarında okumakta olan 1. ve 2. sınıflarda eğitimine devam eden öğrenciler arasında yapılmıştır. Araştırmada benimsenen model betimsel araştırma modelidir. Bu modelde amaç var olan durumu ortaya koymaktır. Öncelikle bu modelin kullanıldığı mevcut araştırmalar incelendikten sonra bazı konu uzmanlarının görüşleri de alınarak bir anket formu geliştirilmiştir. Ankette öğrencilerin genel profil özellikleri, başarı durumları, başarı durumlarına etki etmesi muhtemel etmenler, bazı konulardaki görüşleri vb. hususlara yer verilmiş; soru tipi olarak çoktan seçmeli, derecelmeli ve açık uçlu sorular kullanılmıştır. 2019 yılının mart ayında öğrencilere çalışma hakkında bilgi verildikten sonra formları doldurmaları istenmiştir. Bu formlar araştırmanın ana materyalini oluşturmaktadır.

BULGULAR

Orman muhafaza memurluğu çalışma koşulları bakımından cinsiyet ayrımının ortaya çıkabileceği mesleklerdendir. Bu durum araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet oranlarına da yansımış durumdadır. Nitekim öğrencilerin büyük bir bölümü (%92,2) erkektir. Öğrenciler 29 farklı ilimizden gelmiş durumdadır. En fazla oranla temsil edilen il %25,4’ lük oranla Gümüşhane’dir. Gümüşhane’yi %10,8’lik oranlarla Mersin ve Giresun ili takip etmektedir.

Öğrenci 20 yaş altı ve 20 yaş-üstü dağılımının sırasıyla %29,4 ve %70,6 olduğu belirlenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin %70,6'sı normal öğretim ve %22,5'i ikinci öğretimde eğitim gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %49'u 1. sınıfta iken geriye kalan %51'i ise 2. sınıfta eğitime devam etmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin barınma, aylık gelir, burs ve çalışma durumları

Profil özellikleri	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
Barınma yeri	Aile ile birlikte	31	30,4
	Evde (aileden ayrı)	20	19,6
	Yurtta	48	47,1
	Diğer	3	2,9
Aylık gelirin yeterliliği	Yeterli	31	30,4
	Kısmen yeterli	45	44,1
	Yetersiz	26	25,5
Burs durumu	Kredi ve yurtlar kurumundan	46	45,1
	Diğer kurumlardan	0	0,0
	Burs almıyor	50	49,0
	Cevapsız	6	5,9
Çalışma durumu	Yaz mevsiminde ve ara tatilde	46	45,1
	Okul döneminde kısmi zamanlı	21	20,6
	Çalışmıyor	35	34,3

Öğrencilerin %47,1'i yurt, %30,4'ü aile ile birlikte, %19,6'sı evde (aileden ayrı), %2,9'u ise diğer barınma yerlerinde kalmayı tercih etmektedir. Aylık gelir yeterliliğini tespit etmeye yönelik sorulan soruya öğrencilerin %44,1'i kısmen yeterlidir, %30,4'i yeterlidir, %25,5'i ise yetersizdir cevabını vermiştir. Öğrencilerin %45,1'i kredi yurtlar kurumundan burs almakta, %49'u herhangi bir kurumdan veya kişiden burs almamakta ve %5,6'sı ise burs durumu hakkında cevapsız kalmaktadır. Ayrıca öğrencilerin %45,1'i yaz mevsiminde ve ara tatilde çalışmakta, %20,6'sı okul döneminde kısmi zamanlı çalışmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin %34,3'ünün ise herhangi bir dönemde çalışmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin not ortalamaları ve mezun olunan liseler

	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
Not ortalaması	2,0 <	16	15,7
	2,0-2,5	34	33,3
	2,5-3,0	26	25,5
	3,0-3,5	6	5,9
	> 3, 5	3	2,9
	Cevapsız	17	16,7
Mezun olunan lise türü	Genel (Düz) Lise	13	12,7
	İmam Hatip Lisesi	26	25,5
	Anadolu Lisesi	21	20,6
	Fen Lisesi	0	0,0
	Meslek Lisesi	41	40,2
	Diğer	1	1,0

Ankete katılan öğrencilerin mevcut genel not ortalamasına bakıldığında %58,8'lik kısmının 2,0-3,0 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %100'ü düz lise, imam hatip lisesi, anadolu lisesi, meslek lisesi ve diğer liselerden mezun olmuşken hiçbir öğrenci fen lisesinden mezun olmamıştır.

Tablo 3. Programı seçimde etkili olan nedenler

Seçim nedenlerine ilişkin cevaplar	Frekans	Oran (%)
Orman muhafaza memuru olabilmek için (1)	52	51,0
Dikey geçişle orman fakültesine geçebilmek için (2)	4	3,9
Askerlik süresini kısaltmak-ertelemek için (3)	1	1,0
Zaten bir memuriyet görevim var, derece alabilmek için (4)	3	2,9
Ormancılık mesleğini yapmam önemli değil bir üniversite diplomasına sahip olabilmek için (5)	8	7,8
Diğer	4	3,9

1 ve 2 birlikte	20	19,6
1 ve 3 birlikte	4	3,9
1 ve 5 birlikte	4	3,9
2 ve 4 birlikte	2	2,0
3 ve 5 birlikte	0	0,0

Ankete katılan öğrencilerin %51'lik bir kısmı ormancılık ve orman ürünleri bölümünü orman muhafaza memuru olabilmek için ve %19,6'lık bir kısmı ise hem orman muhafaza memuru olmak için hem de dikey geçiş sınavı ile orman fakültesine geçiş yapabilmek için bu bölümü tercih etmiştir.

Tablo 4. Programla ilgili bilgi sahibi olma durumu ve bilgi kaynakları

Tercihlerle ilgili hususlar	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
Programla ilgili daha önceden bilgi sahibi olup olmama durumu	Yeterli bilgiye sahip olanlar	23	22,5
	Kısmen bilgili olanlar	49	48,0
	Hiç bilgisi olmayanlar	8	7,8
	Cevapsız	22	21,6
Programla ilgili bilgi kaynakları	Aile	9	8,8
	Öğretmen ve arkadaşlar	38	37,3
	Basın	2	2,0
	Mesleği icra etmekte olan birisinden	18	17,6
	Diğer	19	18,6
	Cevapsız	16	15,7

Tercihlerle ilgili hususların tespiti sırasında öğrencilerin, %48'inin bölümle ilgili kısmen bilgi sahibi olduğu, %22,5'inin yeterli bilgiye sahip olduğu, %21,6'sının bu soru karşısında cevapsız kaldığı ve %7,8'inin bölümle ilgili hiç bilgisi olmadığı saptanmıştır. Öğrenciler ayrıca programla ilgili bilgi kaynağı olarak %37,3 oranında öğretmen ve arkadaşlar seçeneğini tercih etmiştir.

Tablo 5. İnternet bilgi kaynaklarını takip etme durumu

Takip edilen kaynaklar	Frekans	Oran (%)
OGM ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı birimlerin web siteleri	48	47,1
Orman fakültelerinin web siteleri	8	7,8
Orman Mühendisleri Odası'nın web sitesi	2	2,0
Türkiye Ormancılar Derneği'nin web sitesi	3	2,9
Diğer	8	7,8
Hiçbiri	33	32,4

Ankete katılan öğrencilerin %47,1'i internet bilgi kaynakları arasından, OGM ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı birimlerin web sitelerini kullanırken %32,4'ü ise herhangi bir kaynak kullanmamaktadır. Ayrıca öğrencilerin %7,8'i hem Orman fakültelerinin web sitelerini hem de internet ortamında yayınlanan diğer kaynakları, %2,9'u Türkiye Ormancılar Derneği'nin web sitesini ve %2'si ise Orman Mühendisleri Odası'nın web sitesi kaynak olarak takip etmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin çeşitli konular hakkındaki görüşleri

Görüşler	Seçenekler	Frekans	Oran (%)
KPSS sınavına ilişkin	Mesleğe yönelik içerikte yapılmalıdır	69	67,6
	Mevcut haliyle uygulamaya devam edilmelidir	16	15,7
	Kararsızım	17	16,7
Ormancılık ve orman ürünleri programı mezunları haricindeki programlardan orman muhafaza memuru atanmasına ilişkin	Atanmalarını doğru bulmuyorum	73	71,6
	Kararsızım	4	3,9
	Atanmalarında sakınca yoktur	15	14,7
	Cevapsız	10	9,8
Sürekli olarak yeni ormancılık ve orman ürünleri programı açılmasına ilişkin	Açılmasının sakıncası yoktur	28	27,5
	Açılmasını doğru bulmuyorum	43	42,2
	Kararsızım	31	30,4
Okulda verilen eğitimin yeterliliğine ilişkin	Yeterlidir	75	73,5
	Kısmen yeterlidir	20	19,6
	Yetersizdir	2	2

	Kararsızım	5	4,9
	Yeterlidir	74	72,5
Derslerin içerik ve sayı olarak yeterliliğine ilişkin	Kısmen yeterlidir	17	16,7
	Yetersizdir	7	6,9
	Kararsızım	4	3,9
	Yeterlidir	40	39,2
Okulun fiziksel koşullarının yeterliliğine ilişkin	Kısmen yeterlidir	37	36,3
	Yetersizdir	20	19,6
	Kararsızım	5	4,9
	Yeterlidir	63	61,8
Staj olanaklarının yeterliliğine ilişkin	Kısmen yeterlidir	21	20,6
	Yetersizdir	9	8,8
	Kararsızım	9	8,8
	Babamın işini devam ettirmek	15	14,7
Muhafaza memuru olarak atanamama durumunda yapılması planlanan işlere ilişkin	Yeni bir iş kurmak	24	23,5
	Ne iş olsa yaparım (herhangi bir iş bulup çalışmak)	36	35,3
	Çalışmayı düşünmüyorum. Ailemin varlığı bana yeter	4	3,9
	Şimdiye kadar hiç düşünmedim	3	2,9
	Diğer	20	19,6

Tablo 6'ya göre ankete katılan öğrencilerin, %67,6'sı kpss sınavının mesleğe yönelik içerikte yapılması gerektiğini, %71,6'sı Ormancılık ve orman ürünleri programı mezunları haricindeki programlardan mezun olanların orman muhafaza memuru olarak atanmasını doğru bulmamakta, %42,2 si sürekli olarak yeni ormancılık ve orman ürünleri programının açılmasını istememekte ve %73,5'i anketin yapılmış olduğu kürtün MYO'ndaki eğitim kalitesinin yeterli olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin %72,5'i aldıkları derslerin sayı ve içerik anlamında yeterli olduğunu, %75,5'i okulun fiziksel koşullarının kısmen yeterli veya yeterli olduğunu, %61,8'i programın staj imkanlarının yeterli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca muhafaza memuru olarak atanamayan öğrencilerin %35,3'ü herhangi bir iş bulup çalışabileceklerini bildirmişlerdir.

SONUÇLAR ÖNERİLER

Son 20 yıldır meslek yüksekokullarının Türkiye eğitim sistemi içindeki yeri ve rolü üzerine birçok araştırma yapılmış, sempozyumlar düzenlenmiş ve konuya ilişkin bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Geline nokta meslek yüksekokulları çeşitli iş kollarına nitelikli teknik ara eleman yetiştiren yüksek öğretim kurumları haline gelmiştir. 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununda MYO, "Belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıl eğitim-öğretim veren bir yükseköğretim kurumu" olarak tanımlanmaktadır.

2014 yılında Orman Muhafaza Memuru Atama yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile mesleki uygulama sınavı getirilmiş ve bu sayede orman muhafaza memurlarının meslek yüksekokullarının ormancılık eğitimi veren programlardan mezun öğrenciler arasından seçilebilir hale getirilmiştir. Ayrıca bu durum meslek yüksekokullarınca verilen/verilecek eğitimin daha çok önemsenmesini gerekli kılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri de benzerdir. Zira öğrencilerin sadece %14,7' i başka programlardan orman muhafaza memuru atanmasını normal karşılamaktadır.

2009-2019 yılları arasındaki olumlu atanma koşulları nedeniyle normal ve ikinci öğretim şeklinde sayıları hızla ve kontrolsüz bir şekilde artan ormancılık ve orman ürünleri programlarının yenilerinin açılmasına izin verilmemeli; mevcut okullar tarafından verilen eğitimin kalitesi mutlaka sorgulanmalı ve artırılmalıdır.

Orman fakültesi bulunmadığı birçok üniversitede ormancılık ve orman ürünleri programı açılmış hatta Mersin Üniversitesi Mersin MYO'da açılan ormancılık ve orman ürünleri programı örgün değil, uzaktan eğitim şeklinde eğitim vermeye başlamıştır. Ayrıca birçok meslek yüksekokulunda derslerin önemli bir kısmı öğretim üyeleri yerine üniversite dışından görevlendirilen eğitmenlerce verilmektedir. Bu eğitmenlerin önemli bir bölümü lisans programlarından daha henüz mezun olduğu için herhangi bir kurumda kadro alamamış; yeterli mesleki bilgi, deneyim ve pedagojik formasyona sahip olmayan kişilerdir. Bu durumun önüne geçilmeli ve orman muhafaza memuru yetiştirecek akademik personelin ormancılık eğitimi almış kişilerden oluşması sağlanmalıdır.

Kürtün MYO Ormanlık Bölümü 3 Doktor Öğretim Üyesi ve 1 Öğretim Görevlisi ile eğitim-öğretim faaliyetine devam etmektedir. Dolayısıyla daha önce bulgular kısmında ifade edildiği gibi araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümü almış olduğu eğitimden ve verilen derslerden genel itibarıyla memnun olduklarını belirtmişlerdir. Üniversitelerde eğitim, bilgi çağındaki gelişmeler ışığında farklı süreçlerin bileşimi olarak ortaya çıkmakta ve mesleki eğitimin yanında sosyal, kültürel ve beşeri gelişimi de kapsamaktadır. Bu bağlamda öğrencilere sağlanan fiziksel ve sosyal olanaklar önemli hale gelmektedir.

Meslek yüksekokullarının önemli sorunlarından birisi de alt yapı eksikliği ve öğrenciler için yeterli fiziksel koşulların sağlanamamasıdır. Böyle durumlarda öğrenci tatmini azalmakta ve bu durum da eğitim kalitesine yansiyabilmektedir. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin sadece %39,2' si fiziksel koşulları tamamıyla yeterli bulmakta, geri kalanlar ya kısmen ya da tamamen fiziksel koşullar bakımından tatmin olmadıklarını ifade etmektedir.

REFERANSLAR

- Alkan, H. (2013). Ormanlık ve orman ürünleri programı öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 14, 88-94.
- Büyüksakallı, H., Malkoçoğlu, S., Sıcak, Y., Türkoğlu, T., Güvendi, E., (2015). Orman Muhafaza Memurlarının İstihdamlarının Değerlendirilmesi. 4. *Uluslararası Meslek Yüksekokulu Kongresinde Poster Bildiri*.
- Ceylan, H., Erbir, M.A., (2015). Meslek yüksekokullarında kalite: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 100-101.
- Danış, İ., (2015). İstihdam ve Eğitim Açısından Türkiye'deki Meslek Yüksekokullarına ve Sektöre Bakış (Fırsatlar ve Tehditler). 4. *Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu*.
- Fırat, F., Evcimen B.S., ve Yaltrık, F. (1972). Türkiye'de Ormanlık Öğretim ve Eğitim Esaslarına Genel Bir Bakış, *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*. Seri:B, Cilt:22, Sayı:1, 33-54.
- Gülen, İ., Özdoğan, M., (1972). Ormanlık Öğretimi-Eğitimi ve Planlanması. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. Seri: B, Cilt:22. Sayı:1, 1-16.
- Türkoğlu, T., Gavcar, E., & Büyüksakallı, H. (2013). Meslek yüksekokul öğrencilerinin program tercihlerinde farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges (EJOVOC)*. 3(4): 98-106.
- Şencan, H., (2008). Türkiye'de teknik ve mesleki eğitim sorunları-öneriler. *Araştırma raporları MÜSİAD*.